

פרד"ס כינור דוד

מס' 103

ע"ש דוד שלמה בן ריבה ז"ל
ראש-הכולל הרב אורי פולק שליט"א

פרשת קרח – פשט- באתי לארמוני

וקורח מה ראה לשטות זאת?

קורח עשיר גדול היה ומצא במצרים את אחת המטמוניות שהחביא שם יוסף כמ"ש בגמרא (סנהדרין ק"י) "א"ר חמא ברבי חנינא ג' מטמוניות הטמין יוסף במצרים אחת נתגלתה לקורח ואחת נתגלתה לאנטונינוס בן אסירוס. ואחת גנוזה לצדיקים לעתיד לבוא".

כה רב היה עושרו ששלוש מאות פרידות לבנות היו צריכים לשאת את מפתחות אוצרותיו. ולקורח מעלות רבות. בעשרו ואוצרותיו מגדיל חסדים עם הבריות, עוד במצרים מנושא היה בעיני כל העם ונחשב חכם גדול אין כמוהו בכל העם. אך אותה עושר היה לו לרועץ כיוון שהכניס בו גאווה, ומטבעה של גאווה מחפשת לה שררה.

כותב המדרש (במ"ר י"ח ב') "ויקח קורח" - לקח לו עילה לצאת לחלוק על משה, ועל ידי מה נחלק? על ידי אליצפן בן אחי אביו (הקטן) שנעשה נשיא על משפחתו כמ"ש: "נשיא בית אב למשפחות הקהתי אליצפן בן עוזיאל". וכך אמר קורח: ארבעה אחים היו אחי אבא. כמ"ש: "ובני קהת עמרם ויצהר וחברון ועוזיאל". עמרם הבכור זכה אהרן בנו לגדולה, לכהונה גדולה ובניו לכהונה. ומשה אחיו זכה לְמַלְכוּת, ומי ראוי לקחת את הגדולה השניה האם לא האח השני מבני קהת שהוא יצהר? וקורח שהוא בכורו של יצהר שואל לא אני הייתי ראוי להיות נשיא על משפחתי? ומשה הכתיר את אליצפן בנו השני של קטן האחים עוזיאל לנשיא, קטן של אחי אבא יהיה גדול עלי? הריני חולק עליו ומבטל כל מה שנעשה על ידו. לפיכך כתוב: "ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי", נאמר כאן לקיחה, ונאמר כאן מה יחוסו, ללמדך שמכח טענות ייחוס לקח לו דברים לחלוק על משה.

וקורח שחכם היה הכניס עצמו בסכנה במחלוקת כנגד משה במודע, הוא ידע שמשה הוא אהובו של הקב"ה. אבל קורח צופה ברוה"ק בדור כזה שבו ראתה שפחה על הים יותר ממה שראה יחזקאל בן בוזי במעשה מרכבה, כוחות רוחניים כאלה אינם דבר של מה בכך.

וקורח רואה שלשלת גדולה של דורות גדולי ישראל שהיא עתידה לצאת ממנו והוא שמואל הנביא בן אלקנה בן ירוחם בן אליאל בן תוח בן צוף בן אלקנה, בן נחת. בן עמשי בן אלקנה. בן יואל בן עזריה בן צפניה בן תחת בן אסיר בן אביאסף בן קורח.

דהיינו ראה קורח את מה שיצא ממנו לאחר שש עשרה דורות!!! ושמואל צאצאו של קורח שקול כמשה ואהרן, שנאמר: "משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו קוראים אל ה' והוא יענם". וכן בתקופת דוד ושלמה רואה קורח עשרים וארבע משמרות עומדות מבני בניו שכולם מתנבאים ברוה"ק שבפיהם שנאמר בהם: (דה"א כה. ה) "כל אלה בנים להימן חוזה המלך בדברי האלוקים, להרים קרן, ויתן האלוקים להימן בנים ארבעה עשר וגו' כל אלה על ידי אביהם בשיר בית ה' במצילתיים נבליים וכנורות".

הרי הימן חוזה בדברי אלוקים- נביא וממנו ארבע עשר בנים, ראשי ארבע עשר משמרות משוררים עמו בנבואה זמ"ש: "לבני אסף והימן וידותון הנביאים בכינורות בנבליים ובמצילתיים". ומתוך כך אמר קורח: אפשר כי הגדולה הזאת עתידה ממני ואני אשתוק. ואז כשהמצב בעם היה תוסס, יצא קורח ובכוחו הגדול מרד והמריד את כולם.

למני השבת:

בברכת שבת שלום
הרב אורי פולק שליט"א

שחר טוב יבקש רצון ודרש רעה תבואנו, בוטח בעשרו הוא יפל וכעלה צדיקים יפרחו. (משלי יא, כז - כח)

שלמה המלך עליו השלום יזהיר בכאן האדם שישתדל בטובת חבירו ואלו ישתדל ברעתו ונזקו, לפי שהוא מעותד שיאכל פרי מעשיו וישתלם לו ככל אשר יעשה מדה כנגד מדה, וכל אחד ואחד יאכל מה שזרע וילקוט פרי מה שנטע בין צדיק בין רשע, הוא שכתוב בצדיק: (ישעיה ג, י) "אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו", וכתוב ברשע: (ישעיה ג, יא) "אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו". ולשון "שוחר" מענין תפלה, כלשון: (משלי ח, יז) "ומשחרי ימצאוני". ועל כן יאמר: "שוחר טוב יבקש רצון". מי שהוא דורש טובת חברו ומתפלל עליו הנה הוא מבקש רצון השם יתעלה, וכן רז"ל הזהירו על זה ובארו לנו התועלת, הוא שאמר: (ב"ק צב א) המתפלל על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחלה, שנאמר: (איוב מב, י) "וה' שב את שבות איוב בהתפללו בעד רעהו". וכן מי שהוא פרנס ויחיד בדורו שחייב להתפלל על בני דורו, ואם לא התפלל הוא נענש בכך, שכך דרשו רז"ל (מכות יא א) ברוצח שוגג שגולה לערי מקלט: (במדבר לה, כה) "וישב שם עד מות הכהן הגדול", מפני מה תלה הענין במיתתו של כהן גדול, לפי שהיה לו לבקש רחמים על בני דורו ולא בקש, כלומר היה חייב שיתפלל בעדם שיהיו זכאין עד שלא יארע בימיו עון הרציחה ההיא. וכל מי שנמנע מלהתפלל נקרא חוטא, שכן מצינו בשמואל הנביא ע"ה שאמר: (שמואל - א יב, כג) "חלילה לי מחטוא לה' מחדול להתפלל בעדכם", קרא מניעת התפלה חטא. וכן מצינו בדוד ע"ה שהיה מתפלל על הבריות על מקריהם ועל חלייהם, הוא שאמר: (תהלים לה, יג) "ואני בחלותם לבושי שק עניתי בצום נפשי ותפלתי על חיקי תשוב", ואמר עוד: (תהלים קמא, ה) "כי עוד ותפלתי ברעותיהם", כלומר בעוד שאני בחיים אתפלל עליהם בשביל רעותיהם. ומתוך מה שכתוב: "ותפלתי על חיקי תשוב", למדנו שהמתפלל בעד חברו שהתועלת חוזר עליו מדה כנגד מדה, וזהו שאמר: "שוחר טוב יבקש רצון". והוא הדין בהפך, שאם השתדל בדבר כנגד חבירו ומסבב לו רעות שהנזק חוזר אליו, וזהו שאמר: "ודורש רעה תבואנו", כי לא די שאינו דורש שלומו וטובתו אלא שהוא דורש רעתו, לכך "תבואנו" מדה כנגד מדה. "בוטח בעשרו הוא יפול", רוב הדורשים רעה הם הבוטחים בעשרם כי העושר סבה שיתגבר לב האדם על הבריות להנמק ולהרע להם, ועל כן סמך לו "בוטח בעשרו" כי מלת "הוא" תחזור לבוטח. והנה גם זה הוא מדה כנגד מדה, הוא בוטח בעשרו ועל כן יפול בסבת עשרו, וכענין שכתוב: (קהלת ה, יב) "עושר שמור לבעליו לרעתו". או מלת "הוא" תחזור לעושר, כי בעונש שבטח בעשרו יפול בעשרו, כענין שכתוב: (קהלת ה, יג) "ואבד העושר ההוא בענין רע", ואמר בעושר: (משלי כג, ה) "התעייף עיניך בו ואיננו כי עשה יעשה לו כנפים כנשר יעוף השמים". "וכעלה צדיקים יפרחו", מהירות הצלתו של צדיק המשיילו לפריחת העלה הממהר לפרוח וקדם לפרי, והנה הוא בהפך בוטח בעשרו כי הבוטח בעשרו יפול מהרה, והצדיק הבוטח בהקב"ה יפרח מהרה, כענין שכתוב: (תהלים צב, יג) "צדיק כתמר יפרח", זהו על דרך הפשט.

וע"ד המדרש: (מדרש משלי, יא) "שוחר טוב יבקש רצון", זה מרדכי, "ודורש רעה תבואנו", זה המן, "בוטח בעושרו הוא יפול", זה קרח, כלומר שאבד הוא גם עושרו, שנאמר: (להלן טז, לב) "ואת כל הרכוש", "וכעלה צדיקים יפרחו", זה משה ואהרן שכתוב בו: (להלן יז, כג) "והנה פרח מטה אהרן לבית לוי". שני עשירים גדולים היו בעולם אחד בישראל ואחד באומות, קרח בישראל המן באומות העולם, שניהם שמעו לנשותיהם ונפלו, המן שמע לעצת אשתו ונפל, שנאמר: (אסתר ה, יד) "ותאמר לו זרש אשתו וכל אוהביו יעשו עץ גבוה חמשים אמה" וגו', ועשה כן ונתהפכה מחשבתו עליו, קרח שמע לעצת אשתו ונפל, כשבא מבהמ"ד אמרה לו: מה הלכה חדש לכם משה היום בבהמ"ד, אמר לה: פירש לנו מעשה תכלת, אמרה לו: מהו מעשה תכלת, אמר לה: כך דרש משה נאמר לי מפי הגבורה שתעשו לכם ציצית על ארבע כנפי בגדיכם ושיהא בו חוט אחת של תכלת, שנאמר: (במדבר טו, לח) "ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת", אמרה לו: כמה הוא משחק בכם, אני אעשה לך טלית שכולה תכלת. עמדה ועשתה לו טלית שכולה תכלת, מה עשה, כנס מאתים וחמשים ראשי סנהדראות רובן משבט ראובן, מה עשה, הלבישן כולן טליתות של תכלת אף הוא לקח טלית של תכלת ובא לו אצל משה.

וזהו שכתוב: ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי. מה לקח, לקח טליתו, ובא לו אצל משה, ולזה נסמכה למעלה פרשת ציצית. וע"ד הפשט: "ויקח קרח", באור "ויקח" החזיק במחלוקתו, וכן תרגומו: ואתפליג. והחכם רבי אברהם פירש כי מקרא קצר הוא, ושיעורו: לקח אנשים. או יאמר: "ויקח קרח דתן ואבירם ואון", ולפי זה וא"ו "ודתן" תהיה נוספת. והנה דתן ואבירם ואון שלקח קרח לעצמו החזיקו במחלוקת הזה ואחזו דרכו ותמכו אשורו, ונתרצו בזה מפני שחשבו כי משה רבינו ע"ה הסיר הבכורה מראובן אביהם ונתנה ליוסף, וחשדו למשה שעשה כן בעבור יהושע משרתו שהיה משבט אפרים ועשה לו דגל בפני עצמו, ולפי שהיה קרח בכור, כענין שכתוב: (שמות ו, כא) "ובני יצהר קרח ונפג וזכרי", וכן חמשים ומאתים נשיאי העדה היו גם כן בכורות, ועבודת הקרבנות היתה בבכורות גם הקטרת קטרת מימים רבים, ועל כן לקחם קרח לחבורתו לטעון כנגד משה רבינו ע"ה בחליפי הבכורות. והסבה לקרח במחלוקת הזה שני דברים: האחת, שהתלבש במדת הקנאה, והיא מדה רעה ומכה שאין לה רפואה, והשנית, שטעה בשלשלת העתידה לצאת ממנו, האחת מדת הקנאה, הוא שידוע כי כאשר יקנא במי שהשיג עושר ונכסים יוסיף דאגה על דאגה עד ששיג כמוהו, ואם השיג יגיע מזה אל אהבת הכבוד ובקשת מיני הממשלה בקניני העוה"ל, ומאהבת הכבוד יעלה אל השררה, ומהשררה יגיע מזה לעבוד ע"ז, ואם לא השיג יהיו כל ימיו מכאובים, וחיי צער יחיה, וסוף שימית את עצמו או את חבירו, את עצמו, שכן אמר שלמה: (משלי יד, ל) "ורקב עצמות קנאה", וכן אמר אליפז: (איוב ה, ב) "פותה תמית קנאה", מי שמתפתה אחר מדת הקנאה תמיתנו, וכן דרשו רז"ל: (אבות ד, כח) הקנאה התאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם, את חבירו, שהרי מתוך הקנאה יבא לידי שנאה ומן השנאה לידי רציחה, שכן כתיב: (דברים יט, יא) "וכי יהיה איש שונא לרעהו וארב לו וקם עליו והכהו נפש ומת", ומזה אמר שלמה ע"ה: (קהלת ד, ד) "וראיתי אני את כל עמל ואת כל כשרון המעשה כי היא קנאת איש מרעהו גם זה הבל ורעות רוח", הזכיר "כל עמל" הם קניני הגוף כגון עושר ונכסים וכבוד ושאר מעלות השררה, "כל כשרון המעשה" תורה ותשובה ומעשים טובים, "כי היא קנאת איש מרעהו" בין בעושר בין בחכמה או איזו מעלה שתהיה הלא הקנאה מצויה בין איש לחבירו, "גם זה הבל" גם בחטא זה נכשל הבל שנתקנא בקין אחיו כשהביא מנחה לה', ועמד הוא ונתדמה בקרבנו לאביו שהביא בעל חי, ומתוך הקנאה באו לידי שנאה והיתה מריבה ביניהם על ירושת הארץ עד שנהרג, והנה המדה הזו חורבן העולם. גם מלאכי השרת נתקנאו בו באדם הראשון עד שהחטיאוהו והפשיטוהו בגדי השכל ולבש בגדים אחרים בגד בוגדים עד שנטרד מגדולתו ונסתלקה שכינה מן התחתונים. וכן קנאתו של קרח הטרידתו מן העולם.

וידבר אל קרח בקר מה ראה לומר בקר אמר משה שמא מתוך מאכל ומשתה אמרו דבר זה אמר שמא בין כך ובין כך יעשו תשובה לכך נאמר בקר ויודע ה' א"ל אין לי רשות ליכנס עכשיו אין לפניו לא אכילה ושתייה אלא בשבילנו על שאכלנו ושתינו ד"א א"ל משה גבולות חלק הקב"ה בעולמו יכולים אתם לערב יום ולילה והוא שאמר הכתוב בתחלה (בראשית א) ויהי ערב ויהי בקר ויבדל אלהים בין האור ובין החשך בשביל תשמישו של עולם וכשם שהבדיל בין האור ובין החשך בשביל תשמישו של עולם כך הבדיל ישראל מן האומות שנאמר (ויקרא כ) ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי וכך הבדיל אהרן שנאמר (ד"ה א כג) ויבדל אהרן להקדישו בקדש קדשים אם יכולין אתם לערב אותה הבדלה שהבדיל בין האור ובין החשך אתם יכולין לבטל את זה לכך אמר להם בקר ויודע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו כבר הוא מתוקן ואת אשר יבחר בו יקריב אליו :

זאת עשו קחו לכם מחתות ותנו בהן אש ושימו עליהם קטורת לפני ה' מחר מה ראה לומר כן אמר להם כדרכי הגוים יש נימוסין הרבה וכומרין הרבה כולן מתקבצין בבת אחת ואנו אין לנו אלא ה' אחד ותורה אחת ומשפט אחד ומזבח אחד וכ"ג אחד ואתם מאתים וחמשים איש מבקשים כהונה גדולה אף אני רוצה בכך לכן אתה וכל עדתך זאת עשו קחו לכם מחתות קרח וכל עדתו הרי לכם תשמיש החביב מן הכל הוא הקטרת חביבה מן כל הקרבנות וסם המות נתון לתוכו שבו נשרפו נדב ואביהוא לפיכך התרה בהם והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש אמרו לו משה הרי אני אומר לכם שלא תתחייבו מי שיבחר מכם יצא חי וכלכם אובדין רב לכם בני לוי הרי אמרתי לכם לא טפשים היו שכך התרה להם וקבלו עליהם לקרב הם חטאו בנפשותם שנאמר את מחתות החטאים האלה בנפשותם וקרח שפקח היה מה ראה לשטות הזה אלא עינו הטעתו ראה שלשלת גדולה עומדת הימנו שמואל ששקול כמשה ואהרן שנא' (תהלים צט) משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו עשרים וארבעה משמרות עומדות מבני בניו שכולם מתנבאים ברוה"ק (ד"ה א כה) כל אלה בנים להימן אמר אפשר הגדולה הזו עתידה לעמוד ממני ואני אדום ולא ראה יפה לפי שבניו עשו תשובה ועומדין מהן ומשה היה רואה לכך נשתתף לבא לאותה חזקה ששמע מפי משה שכולם אובדין וא' פליט והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש :

ויאמר משה אל קרח מי שילך ומדבר עם יוסף אומר לשמעון שמע י"א שהיה מבקש ממנו שיחזור בו ואומר לפניו דברים רכים כיון שראה שלא שמע אמר עד שלא ישתתפו אחרים עמו התחיל לדבר להם שמעו נא בני לוי הקטן הוא הכבוד שבידכם המעט מכם כי הבדיל אלהי ישראל וגו' חזר על קרח ויקרב אותך ואת כל אחיך בני לוי לפי שהיה גדול שבשבט נעשו אחיו טפלה לו לכן אתה וכל עדתך הנועדים על ה' המחלוקת הזו אינה כנגדנו אלא כנגד הקדוש ברוך הוא משל למלך שהיו לו עבדים הרבה ורצה לעשות א' מהן בן חורין וליתן לו זמורה חזר ועשה אותו סנקליטיקוס עמדו חביריו כנגדו אמרו אם הוא עצמו בא ונטל לעצמו אותה גדולה יפה עשו שעמדו כנגדו עכשיו שרבו הוא שעשה לו כל מי שעומד כנגדו לא כנגד רבו הוא עומד אף כך אמר להם משה אלו אהרן אחי נטל לעצמו את הכהונה יפה עשיתם שנתרעמתם עליו עכשיו הקב"ה נתן לו שהגדולה והגבורה והמלכות שלו כל מי שעומד על אהרן לא על הקדוש ברוך הוא הוא עומד לכך כתיב ואהרן מה הוא כי תלינו עליו בוא וראה חסידותו של אהרן הצדיק בשעה שהציק משה שמן המשחה על ראשו נדדעזע אהרן ונבעת אמר למשה אחי שמא לא הייתי ראוי להמשח בשמן הקדש ומעלתי ונתחייבתי כרת שאמר הקב"ה על בשר אדם לא יסך לפיכך העיד הכתוב עליו (תהלים קלג) הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן כטל חרמון הקיש שמן המשחה לטל חרמון מה טל חרמון אין בו מעילה כך שמן היורד על אהרן אין בו מעילה לפיכך הנועדים על ה' כל הדברים האלו פייס משה לקרח ואין את מוצא שהשיבו דבר לפי שהיה פקח ברשעו אמר אם אני משיבו יודע אני בו שהוא חכם גדול ועכשיו יקפחני בדבריו ואני מתרצה לו בעל כרחי מוטב שלא אזקק לו כשראה משה שאין בו תועלת פירש הימנו :

וישלח משה לקרוא לדתן ולאבירים אף הם עמדו ברשען ולא נזקקו להשיבו ויאמרו לא נעלה הכשילם פיהם לרשעים וברית כרותה לשפתים שמתו וירדו לשאול תחתית לאחר שירדו חיים שאולה המעט כי העליתנו וגו' כי תשתרר עלינו על מה את מתרברב עלינו מה טובה עשית לנו הוצאתנו ממצרים שהוא כגן ה' ובארץ כנען לא הכנסתנו אלא הרי אנו במדבר והנגף משתלח בנו העיני האנשים ההם תנקר לא נעלה ויחר למשה למה שאדם הדין עם חבירו ומתווכח ומשיבו יש לו נחת רוח ואם אינו משיבו יש לו צער ויאמר משה אל ה' אל תפן אל מנחתם אל תקבלם בתשובה היה צריך למקרא לומר אל תפן אל עבודתם מהו אל מנחתם כך אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא רבש"ע יודע אני שיש לאלו חלק באותה מנחה שהקריבו שנאמר מלבד עולת התמיד ומנחתה והיתה של כל ישראל קריבה הואיל ופירשו אלו מבניך אל תסתכל בחלקם תניחנו האש ואל תאכלנה לא חמור אחד מהם נשאתי מה שהיה דרכי ליטול לא נטלתי מהם בנוהג שבעולם אדם שהוא עושה בהקדש נוטל שכרו מן ההקדש ואני בשעה שהייתי יורד מן מדין למצרים היה דרכי ליטול מהן חמור שבשביל צרכיהם ירדתי ולא נטלתי וכן שמואל הצדיק אמר (שמואל א יב) הנני ענו בי נגד ה' ונגד משיחו את שור מי לקחתי וחמור מי לקחתי שור שהייתי מקריב עליהם לקרבן ומבקש רחמים עליהם וכן למשוך עליהם מלך משלי היה שנאמר (שם טז) עגלת בקר תקח בידך וכן הוא אומר (שם ט) כי זבח היום לעם בבמה לא נטלתי משלהם וכשהייתי חוזר ועושה דיניהם וצרכיהם והולך וסובב כל עיירות ישראל שנא' (שם ז) והלך מדי שנה בשנה וסבב בית אל דרך העולם בעלי דינין הולכין אצל הדיין ואני הייתי הולך וסובב מעיר לעיר וממקום למקום וחמור שלי וכן משה אמר (שמות יח) כי יהיה להם דבר בא אלי ושפטתי ואני לא עשיתי כן אלא הלכתי אצלם ולא הרעותי את אחד מהם שלא חייבתי את הזכאי ולא זכיתי את החייב וכשראה משה שעמדו בגאותן אמר להם אתה וכל עדתך וגו' הלך קרח כל אותו הלילה והיה מטעה את ישראל ואומר להם מה אתם סבורים שאני עוסק ליטול את הגדולה לעצמי אני מבקש שתהא הגדולה על כלנו חוזרת שמשה נטל מלכות לעצמו והכהונה גדולה נתן לאחיו והיה הולך ומפתה כל שבט ושבט כראוי להם עד שנשתתפו עמו מנין שנאמר ויקהל עליהם קרח את כל העדה הקריבו כולם מדברים עמו מיד וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר הבדלו מתוך העדה הזאת ויפלו על פניהם :

